

CSAPODY ISTVÁN emlékezete

SZODFRIDT ISTVÁN

9400 Sopron, Határőr u. 18.

Csapody István évfolyamtársam volt az Erdőmérnöki Karon, de már gimnazista korban összebarátkoztunk. Mindketten bencés gimnáziumba jártunk, noha nem egy városban. Talán ez hozott össze bennünket és tett életre szóló barátta.

Amikor érettségi után 1948-ban a Pázmány Péter (ma Eötvös Lóránd) Egyetem biológiai szakára jelentkezett, a keménnyé vált politikai körülmények miatt nem vették fel. A soproni Műszaki Egyetem botanikus kertjében fizikai munkásként dolgozott egy évig. Felettesei hamar észrevették, hogy a Növénytan Tanszék oktatóit messze meghaladó növényismerettel rendelkezik, ezért a nagyhírű növényfiziológus professzornak, Fehér Dánielnek rendeletére bevonták a hallgatói gyakorlatok tartásába is. Itt kamatoztathatta kiváló bencés tanárától, Szollás Honortól és – családi kötődései révén – Csapody Vera nénitől szerzett, majd önszorgalomból továbbfejlesztett botanikai szaktudását.

1949-ben így aztán könnyebben bejutott az erdőmérnökhallgatók közé. Őszi beiratkozásunk után mindjárt kirándulásra indulhattam vele. Úticélunk a Soprontól nyugatra fekvő Hidegvíz-völgy volt. Ez a csodálatos, alhavasi hangulatot árasztó völgy akkor még érintetlen volt. Nem sorakoztak hétvégi telkek a görbealmi bejárónál és az otromba határőr-laktanya sem éktelenkedett ott a drótkerítéseivel. Csupán a Teppert-tanya és egy tájba jól illeszkedő vadászház lapult a felső szakasz völgyoldalán. Kirándulásunkat pompás őszi verőfény kísérte, őszi színek tobzódtak a hegyoldalakon, csupán a fenyők sötétzöldje tette még tarkábbá a képet. Nem gondoltam akkor még, hogy ezt a kirándulást még sokszor megismételjük, de akkor már növénygyűjtővel, mert Pista ehhez nekem is kedvet teremtett és az indulás nehézségeiben is mellettem állt. Akkor még üzletben kapható szűrkeszínű növényitatósokat vásároltam, ehhez Pistától kaptam egy ügyes kis növényásót és a begyűjtött növényekhez átköthető kemény kartonlapokat. Beszereztem Jávorka kis-határozóját is. Ez a kötet évtizedeken át hűségem társammá vált.

Pista tanította meg a növények határozását, ellenőrizte első botladozásaim eredményeit. Kaptam tőle még egy Szabó Zoltán szerkesztette kis füzetet, ebből megtanulhattam, hogyan kell szakszerű latin kíséző szöveggel megcédulázni a gyűjtött növényeket. Ettől kezdve kirándulásaink rendszeressé váltak. Hétvégeken felkerestük Sopron környékének valamelyik részét és örültünk a scientia amabilis nyújtotta élvezeteknek.

A tavasz elején megint a Hidegvíz-völgy volt a cél, de akkor a brennbergi völgy helyett a bánfalvi, egykori Kárpáti-malom mellett kapaszkodtunk fel a gerincre, mert útközben csak így nézhettük meg a barna avarból élesen kivilágoló sárgaszínű kankalinokat, majd a vadászház mögött a farkasboroszlán illatozó virágait. Nem maradhatott el a szobányi területet elfoglaló medvehagyma és a két tő struccharaszt megtekintése sem.

Később a Kecse-patak völgyébe mentünk. Alsó folyásánál gyönyörű tarka virágszőnyeg fogadott odvas keltikékkal, boglárkafélék fehér és sárga virágaival, tyúktaréjjal. Öröm volt rábukkanni a kétlevelű csillagvirág kékjére és gyönyörködhettünk a szerény virágú, kedves aranyveselkék patak tükre által visszavert képében.

Tavaszi kirándulásaink sorából nem maradhatott el a Szárhalom sem. Fertőre néző sztyeprétjén törpe nőszirmok bújtak elő, de a tavaszi hérics sárgája és a bolyhos leánykőkörcsinek lilája is már megjelent. Mindig látnunk kellett a gyönyörű Boldogasszony-papucsot és közelükben néhány légyképű bangót is. De lementünk a Tómalom láprétjére is lisztes kankalint nézni és közönséges hízókát látni.

Pista vitt el a kiváló helytörténész-múzeumigazgatóhoz, Csatkay Endréhez is, akinek megbízásából hozzáfogtunk egy Sopron flóráját bemutató gyűjtemény összeállításához. (Torzó maradt!) Még kiküldetési díjat is kaptunk meg útiköltséget. Az előbbi akkortájt 31 Ft volt, de albérletemért havi 50 Ft-ot fizettem, ezért a napidíj hatalmas segítséget jelentett szegényes diákzsebünknek. Ebből a keretből jutottunk el a barbacsi halastóhoz is. Egy halásztól elkért ladikkal csákyázva jártuk be a tavat, levezető csatornáját, és szedtünk vízilófarkat, *Salvinia*-t és más vízi növényeket. Talán ezek jelenléte miatt kapott ez a tó már korábban védelmet.

Furcsa dolog, hogy a kiváló botanikus Csapody Istvánt a rapszódikusan vizsgáztató Fehér Dániel egy alkalommal megbuktatta, de ez neki nem sok bánatot okozott, másodszorra már fényesen sikerült a vizsgája. Hja, Fehér Dánielnél a boxer-lázadás és az ópium-háború volt a kérdések kérdése, ezt még a tudós Csapody Pistának is illett volna tudnia. Hát, akkor ezt megtanulta!

A sok növényhatározás adta neki az ötletet, hogy a Jávorkában található határozókulcs mintájára professzor-határozót szerkesszen. Tréfás, diákhumorra valló munka volt ez, készítőjét mégis erősen nyomozták, amikor másodéves korunk vége táján politikai rostálást végeztek a minisztériumból leküldött "szimatok".

Szerencsére nem akadtak nyomra, így aztán mehettünk nyári üzemi gyakorlatra. Hódmezővásárhely mellett, egy Tisza-holtág környékén dolgoztunk, de a helyi erdőgazdaság megengedte, hogy három napra az akkor még élő kiváló botanikus, Tímár Lajos kalauzolásával megismerkedjünk a tápéi szikesek növényvilágával, majd átkerültünk a Tisza túlsópartjára és a laza, királydinnyés homokok növényeiből gyűjtöttünk. Tanulságos nyár volt. Még inkább a következő, amikor a Sátor-hegységben kaptunk beosztást. A Kiss Árpád-féle flóramű segítségével kerestünk érdekes növényeket. Legnagyobb "fogásunk" a kishutai Borzás-oldalon volt, ahol négyféle *Lycopodium*-ot és a vörös áfonyát is megtaláltuk. Élmény volt az *Aconitum moldavicum* a Kemence-patak árnyas erdejében, tőle nem messze pedig a tömeges struccaraszt. Felkapaszkodtunk a füzéri várromhoz is, hogy az andezit sziklák növényeit eredeti helyükön lássuk. Csak a Nagy-Milicen lévő László-tanyáig nem jutottunk el, mert szeretett tarfejű édesapánk éppen akkor pihente ki országglása fáradozásait, még a közelébe se mehettünk. Sebaj! Sárospatak is adott elég néznivalót.

Diplomatervi munkája a Keszthelyi-hegységben elterjedt Barna – Tatarek-féle kettős, hajlított gyökerű ültetés értékelése volt. A feladatot példásan teljesítette, de mellé még feldolgozta a vonyarcvashegyi dolomit-lejtők növényzetét is szabályos, tabelláris felvételekkel. Élményeinek köszönhetem, hogy a végzésünk után megpályázható keszthelyi munkahelyet kaptam és öt, erdészeti és botanikai tapasztalatokban gazdag évet tölthettem ott. Még albérleti szobáját is én örököltem.

A diploma megszerzése után Pista az egyetemen maradt, de a hatalmasok nem szívlelték, hogy vasárnaponként imakönyvvel a hóna alatt járt templomba. Az egyetemről távoznia kellett. A helyi, tanulmányi erdőgazdaság testére szabott állásban foglalkoztatta, növényföldrajzi térképet kellett készítenie a Sopron-környéki erdőkről. Jól jött ez a munka azoknak, akik a Majer Antal kidolgozta erdőtípusokra építve a táji erdőművelés alapjait dolgoztatták ki. Ehhez növényeket jól ismerő emberekre volt szükség, így aztán Pista kapóssá vált, hol ide, hol oda hívták tanácsadásra és a hatkötetes könyvsorozat írásában is aktív részt vállalt az egyes tájak növényföldrajzi viszonyainak bemutatásával.

Útjaink végzés után földrajzilag elváltak, de a kölcsönös levélváltás folyamatos maradt. Csak egyszer volt ebben szakadás. Az 1956 végén neki címzett levelem visszajött. Édesanyja sorai szerint az egyetemen elmentek. Salzburgig jutottak, de néhány héttel később boldog örömmel láttam újra az ismerős betűkkel megírt címezést. Szívük és a haza visszahívta őket!

Mindez most már csak emlék, szomorúság van helyette. Fájdalommal telve, megüresedett lélekkel követtem koporsóját. Utolsó napjaiban már nagyon gyöngy volt, nem tudtam neki elmondani, hogy nagyon köszönöm tanítását, szívbéli barátságát. Életem szebbé, gazdagabbá lett ezzel. Kedves, jó Pistám! Isten Veled. Legyen részed az örök békesség nyugalma! Még találkozunk!